

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ Του οργανισμού της ΕΕ για τα ναρκωτικά, Λισαβόνα

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2003 ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ ΚΑΙ ΤΗ ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Ο Οργανισμός προειδοποιεί: «συγκρατημένη αισιοδοξία» αλλά όχι εφησυχασμός

(22.10.2003 ΛΙΣΑΒΟΝΑ/ΝΑ ΜΗΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΕΙ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΙΣ 10:00 ΩΚΕ) Παρόλο που υπάρχουν 'λόγοι συγκρατημένης αισιοδοξίας' σχετικά με την κατάσταση των ναρκωτικών στην Ευρώπη, ο Οργανισμός της ΕΕ για τα ναρκωτικά προειδοποιεί σήμερα ότι δεν πρέπει να εφησυχάζουμε. Όπως αναφέρει, ανακύπτουν νέα προβλήματα σε ορισμένες περιοχές ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν σημαντική πτώση στην χρήση ναρκωτικών.

Η προειδοποίηση προέρχεται από το ΕΚΠΝΤ, στη Λισαβόνα, με αφορμή τη δημοσίευση, στο Στρασβούργο, της *Ετήσιας έκθεσης 2003: κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Νορβηγία*.

Ο επικεφαλής του Οργανισμού Georges Estievenart δήλωσε σήμερα: «Παρόλο που υπάρχουν ορισμένοι λόγοι, οι οποίοι δικαιολογούν μια συγκρατημένη αισιοδοξία όταν εξετάζουμε το πρόβλημα των ναρκωτικών στην Ευρώπη, αυτοί υπερκαλύπτονται από την ανησυχία μας ότι δεν έχουμε επιτύχει ικανοποιητικά αποτελέσματα όσον αφορά τη μακροχρόνια ή τη συστηματική χρήση ναρκωτικών από ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό ομάδα νέων σε πολλές χώρες της ΕΕ. Και μάλιστα από τους δείκτες μας προκύπτει ότι, συνολικά, η τάση για χρήση ναρκωτικών παραμένει ανοδική, ενώ ανακύπτουν νέα προβλήματα, όπως η αυξανόμενη χρήση της κοκαΐνης σε ορισμένες μεγάλες πόλεις».

Ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του ΕΚΠΝΤ Marcel Reimen ανέφερε συμπληρωματικά: «Είναι θετικό το γεγονός ότι βλέπουμε την Ευρώπη να αναπτύσσει μια πιο συντονισμένη προσέγγιση όσον αφορά το πρόβλημα των ναρκωτικών. Συνολικά, τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι υπάρχει σαφέστερη αντίληψη του τι είναι αποτελεσματικό. Ο συντονισμός των προσπαθειών εντός και μεταξύ των χωρών θεωρείται σήμερα ζωτικό στοιχείο μιας αποτελεσματικής πολιτικής για τα ναρκωτικά».

Μια ματιά στην κατάσταση των ναρκωτικών στην ΕΕ

1 στους 5 έχει κάνει χρήση κάνναβης ενώ αύξηση παρουσιάζει η αίτηση για θεραπεία

Μελέτες που πραγματοποιήθηκαν από το 2000 έως 2002 εκτιμούν ότι τουλάχιστον ένας στους πέντε (20%) ενήλικες Ευρωπαίους έχει κάνει χρήση κάνναβης τουλάχιστον μια φορά κατά τη διάρκεια της ζωής του. Τα ποσοστά για τους νέους ηλικίας από 15 έως 34 ετών είναι γενικά ακόμη υψηλότερα και ανέρχονται σε ποσοστό έως και 44% – Ισπανία (35%), Γαλλία (40%), Βρετανία (42%) και Δανία (44%). Οι εκτιμήσεις για πρόσφατη χρήση (χρήση κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους) σε αυτή την ηλικιακή ομάδα κυμαίνονται στις περισσότερες χώρες από 5 έως 20%. Τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στην Ισπανία (17%), την Ιρλανδία (17%), τη Βρετανία (19%) και τη Γαλλία (20%) ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά στη Σουηδία (1%), τη Φινλανδία (5%), την Πορτογαλία (6%) και τη Νορβηγία (8%).

Στους νέους άνδρες κυρίως, η χρήση κατά τη διάρκεια της ζωής και η χρήση κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους μπορεί να είναι ιδιαίτερα υψηλή. Στην έκθεση εκφράζεται μια νέα ανησυχία για το ότι μικρή αλλά σημαντική ομάδα κάνει πιθανώς χρήση κάνναβης σε τακτική και συστηματική βάση. Μια μελέτη του 2001 στη **Γαλλία** ανέφερε ότι πάνω από τους μισούς άνδρες ηλικίας 18 ετών έχουν κάνει χρήση κάνναβης, το 13,8% από αυτούς σε συστηματική βάση – περισσότερες από 20 φορές κατά τη διάρκεια του προηγούμενου μήνα. (Βλέπε δελτίο Τύπου για τα ναρκωτικά και τους νέους).

Ο Οργανισμός θεωρεί ότι απαιτείται περαιτέρω έρευνα όσον αφορά τις αυξανόμενες αναφορές στην κάνναβη στα αρχεία των εξειδικευμένων θεραπευτικών υπηρεσιών απεξάρτησης από το 1996. Αποτελεί σήμερα την πιο συχνά αναφερόμενη ουσία μετά την ηρωίνη και αφορά το 12% του συνόλου των ατόμων που ακολουθούν θεραπεία και το 25% των ατόμων που υποβάλλονται για πρώτη φορά σε θεραπεία στην **ΕΕ**.

Η Ευρώπη παραμένει η μεγαλύτερη αγορά ρητίνης κάνναβης (χασίς) παγκοσμίως, αντιπροσωπεύοντας τα τρία τέταρτα περίπου των παγκόσμιων κατασχέσεων. Η διαθεσιμότητα της φυτικής κάνναβης (μαριχουάνα) που καλλιεργείται στην **ΕΕ** παρουσιάζει επίσης αύξηση. Από στοιχεία προκύπτει ότι η μέση δραστηριότητα της κάνναβης στην **ΕΕ** (η ποσότητα του ψυχοδραστικού συστατικού τετραϋδροκανναβινόλη (THC) που περιέχει) έχει αυξηθεί και κυμαίνεται σήμερα από 5 έως 10% τόσο για τις ποικιλίες ρητίνης όσο και για τις φυτικές ποικιλίες. Ορισμένα δείγματα όμως είναι πολύ δραστηρότερα, με περιεκτικότητα σε THC που ανέρχεται σε ποσοστό έως και 30%. Αυτό εγείρει ανησυχίες σχετικά με τη δημόσια υγεία.

Αμφεταμίνες και «έκσταση» – η **ΕΕ** περιοχή κλειδί για την παραγωγή και τη χρήση

Η Ευρώπη παραμένει η σημαντικότερη περιοχή παραγωγής και χρήσης αμφεταμινών και της ουσίας «έκσταση». Μετά την κάνναβη, είναι τα δεύτερα περισσότερο χρησιμοποιούμενα παράνομα ναρκωτικά, με κατανάλωση κατά τη διάρκεια της ζωής των ενηλίκων που κυμαίνεται από 0,5 έως 5%.

Αν και η χρήση της ουσίας «έκσταση» εξακολουθεί να παρουσιάζει υψηλή επικράτηση στους νέους των αστικών περιοχών της Ευρώπης – και οι μελέτες αναφέρουν πολύ υψηλή χρήση σε ορισμένες ομάδες, όπως άτομα που συχνάζουν σε πάρτι – δεν έχει παρατηρηθεί σημαντική αύξηση στον ευρύτερο πληθυσμό. Οι θάνατοι όπου αναφέρεται χρήση της ουσίας «έκσταση», παρόλο που προβάλλονταν ιδιαίτερα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, εξακολουθούν να είναι σχετικά σπάνιοι, αν και ο αριθμός τους αυξάνει. Οι αναφορές στο συγκεκριμένο ναρκωτικό είναι λιγότερες από το 2% του συνόλου των αναφορών για θανάτους που συνδέονται με τα ναρκωτικά. (Υπολογίζεται ότι σημειώθηκαν 8 756 θάνατοι που σχετίζονται με τα ναρκωτικά στην **ΕΕ**, το 2000).

Οι αμφεταμίνες αναλογούν περίπου στο ένα τρίτο των ατόμων που ακολουθούν θεραπεία για προβλήματα με ναρκωτικά στη **Φινλανδία** και τη **Σουηδία**, και στο 9% στη **Γερμανία** – ωστόσο, σε άλλες χώρες της **ΕΕ** αναλογούν σε ποσοστό μικρότερο του 1%.

Υπήρξαν σποραδικές μόνο πρόσφατες αναφορές για την χρήση μεθαμφεταμινών στην **ΕΕ** παρά την αύξηση που σημειώθηκε παγκοσμίως και τα μεγάλα προβλήματα που συνδέονται με το ναρκωτικό αυτό στην **Ασία** και την **Αμερική**. Παρόλα αυτά, τα σοβαρά προβλήματα που παρατηρούνται σε άλλες χώρες, καθώς και οι σοβαρές επιπτώσεις του συγκεκριμένου ναρκωτικού στη δημόσια υγεία καθιστούν απαραίτητη την επαγρύπνηση της **ΕΕ**.

Τόσο οι κατασχέσεις αμφεταμινών όσο και οι κατασχέσεις της ουσίας «έκσταση» αυξήθηκαν σημαντικά στην **ΕΕ** κατά την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, παρόλο που σήμερα εμφανίζονται περισσότερο σταθερές. Ποσοστό σχεδόν 99% των δισκίων που αναλύθηκαν το τελευταίο έτος αναφοράς στη **Γερμανία**, την **Ισπανία**, την **Πορτογαλία**, τη **Βρετανία** και τη **Νορβηγία** περιείχαν MDMA ή τα ανάλογά της MDEA και MDA, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις διαπιστώθηκε και η παρουσία σειράς άλλων ουσιών. Η μέση τιμή των χαπιών «έκσταση» μειώθηκε στις περισσότερες χώρες το 2001.

Κοκαΐνη – ευρέως διαδεδομένη ανησυχία στην ΕΕ

Σχεδόν όλες οι χώρες εκφράζουν νέες ανησυχίες σχετικά με την αυξανόμενη χρήση κοκαΐνης. Οι μελέτες διαπιστώνουν αύξηση στη **Βρετανία** και σε μικρότερο βαθμό, στη **Δανία**, τη **Γερμανία**, την **Ισπανία** και την **Ολλανδία**. Από στοιχεία της περιόδου 2000–2002 προκύπτει ότι η δοκιμή ναρκωτικών τουλάχιστον μια φορά σε όλη τη ζωή κυμαίνεται από 1 έως 9% σε άτομα ηλικίας 15 έως 34 ετών. Η χρήση της επικεντρώνεται σε μεγάλες πόλεις, με αποτέλεσμα οι αυξήσεις να μην απηχούν επαρκώς τα εθνικά στοιχεία. Τα τοξικολογικά ευρήματα από υπερβολική χρήση ναρκωτικών, οι κατασχέσεις ναρκωτικών και οι μελέτες των ομάδων υψηλού κινδύνου καταδεικνύουν επίσης αυτή την αύξηση στην χρήση.

Ο συνολικός αριθμός κατασχέσεων κοκαΐνης στην **ΕΕ** σημείωσε σταθερή αύξηση από τη δεκαετία του '80, με σημαντική αύξηση το 2001. Οι τιμές 'στο δρόμο' έχουν σταθεροποιηθεί ή μειωθεί σε όλες τις χώρες τα τελευταία χρόνια, παρόλο που σημείωσαν αύξηση στη **Νορβηγία**. Η καθαρότητα της κοκαΐνης παραμένει γενικά σταθερή σε όλα τα **κράτη μέλη**, αν και αναφέρθηκε αύξηση το 2001 από τη **Δανία**, τη **Γερμανία**, την **Πορτογαλία** και τη **Βρετανία**.

Το ποσοστό συμμετοχής σε θεραπεία για τη χρήση κοκαΐνης είναι σχετικά υψηλό στην **Ολλανδία** (30%) και την **Ισπανία** (19%), ενώ είναι μικρότερο στη **Γερμανία**, την **Ιταλία**, το **Λουξεμβούργο** και τη **Βρετανία** (6–7%), πιθανώς εξαιτίας των διαφορών που υπάρχουν στη διαθεσιμότητα της θεραπείας από την κοκαΐνη. Η ευρωπαϊκή επικράτηση της κοκαΐνης-κράκ (ή βάσης) παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, με τη χρήση να περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό σε περιθωριοποιημένες κοινότητες σε ορισμένες πόλεις – π.χ. **Γερμανία**, **Ολλανδία** και **Βρετανία** – έχοντας ως αποτέλεσμα σοβαρά αλλά τοπικά εστιασμένα προβλήματα.

Οι μισές χώρες εκτιμούν ότι υπάρχει αύξηση της προβληματικής χρήσης ναρκωτικών

Στις περισσότερες χώρες, η προβληματική χρήση ναρκωτικών χαρακτηρίζεται από χρόνια χρήση οπιούχων, εκτός από τη **Σουηδία** και τη **Φινλανδία** όπου οι αμφεταμίνες διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο. Οι εθνικές εκτιμήσεις σχετικά με την προβληματική χρήση ναρκωτικών ποικίλλουν μεταξύ 2–10 περιπτώσεων ανά 1 000 ενήλικες: περίπου 1-1,5 εκατομμύρια Ευρωπαίοι. Τα υψηλότερα ποσοστά αναφέρονται στην **Ιταλία**, το **Λουξεμβούργο**, την **Πορτογαλία** και τη **Βρετανία** (6–10 περιπτώσεις ανά 1 000 ενήλικες). Τα ποσοστά είναι χαμηλότερα στη **Γερμανία**, την **Ολλανδία** και την **Αυστρία** (3 περιπτώσεις ανά 1 000 ενήλικες).

Οι εκτιμήσεις είναι δύσκολες και τα αποτελέσματα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με προσοχή. Ωστόσο, τα διαθέσιμα στοιχεία καταδεικνύουν μια αύξηση από τα μέσα της δεκαετίας του '90 στις μισές τουλάχιστον από τις 16 χώρες που αναφέρουν στοιχεία. Από αυτές, οκτώ εκτιμούν ότι υπάρχει αύξηση της προβληματικής χρήσης ναρκωτικών: **Γερμανία**, **Ισπανία**, **Ιταλία**, **Λουξεμβούργο**, **Φινλανδία** και **Σουηδία**, και της ενέσιμης χρήσης ναρκωτικών **Βέλγιο** και **Νορβηγία**.

Ποσοστό 60% περίπου των προβληματικών χρηστών ναρκωτικών είναι ενεργοί ενέσιμοι χρήστες (περίπου 600 000 έως 900 000). Τα ποσοστά ενέσιμης χρήσης στους χρήστες οπιούχων που υποβάλλονται σε θεραπεία μειώθηκαν σε ορισμένες χώρες τη δεκαετία του '90, αλλά συνολικά αυτή η μείωση δεν ήταν μεγάλη, ενώ σε ελάχιστες περιπτώσεις σημειώθηκαν αυξήσεις.

Η πρόληψη ασθενειών παραμένει εξαιρετικά σημαντική

Ο επιπολασμός του HIV στους χρήστες ενέσιμων ναρκωτικών (XEN) ποικίλλει σημαντικά σε ολόκληρη την **ΕΕ**: από 1% περίπου στη **Βρετανία** έως πάνω από 30% στην **Ισπανία**. Σε ορισμένες χώρες, έχουν καταγραφεί, σε τοπικό επίπεδο, ποσοστά άνω του 25% σε διαφορετικούς χώρους. Αυτά αφορούν κατά κύριο λόγο γνωστές επιδημίες και όχι νέες μολύνσεις, αν και έχει σημειωθεί κάποια αύξηση. Η πρόληψη παραμένει εξαιρετικά σημαντική όσον αφορά την προστασία των σεξουαλικών και ενέσιμων συντρόφων ήδη προσβεβλημένων XEN.

Αν και τα εθνικά στοιχεία σχετικά με τον επιπολασμό του HIV παραμένουν κατά κύριο λόγο σταθερά, ενδεχομένως να υποκρύπτουν σημαντικές διαφοροποιήσεις τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο

συγκεκριμένων ομάδων. Τα τελευταία χρόνια έχει αναφερθεί αύξηση των μολύνσεων από τον ιό HIV στους ΧΕΝ σε ορισμένες περιοχές ή πόλεις της **Ισπανίας**, της **Ιρλανδίας**, της **Ιταλίας**, της **Ολλανδίας**, της **Αυστρίας**, της **Πορτογαλίας**, της **Φινλανδίας** και της **Βρετανίας**.

Η έκθεση επισημαίνει ότι το μακροπρόθεσμο κόστος λόγω της μόλυνσης από την ηπατίτιδα C, τόσο σε επίπεδο εξόδων για υγειονομική περίθαλψη όσο και σε επίπεδο προσωπικής ταλαιπωρίας, είναι κατά πάσα πιθανότητα σημαντικό. Τα ποσοστά επικράτησης στους τωρινούς και τους πρώην ενέσιμους χρήστες είναι ιδιαίτερα υψηλά σε όλες τις χώρες και κυμαίνονται από 40 έως 90%. Τα υψηλά ποσοστά μολύνσεων στους ενέσιμους χρήστες νεαρής ηλικίας καταδεικνύουν ότι πολλοί από αυτούς μολύνονται από τον ιό της ηπατίτιδας C μετά από μικρή διάρκεια διαστήματα ενέσιμης χρήσης, γεγονός που τονίζει την ανάγκη για παρεμβάσεις στα πρώτα στάδια.

Τα περισσότερα θύματα από υπερβολική δόση είναι νεαρά άτομα

Την τελευταία δεκαετία, 7 000 έως 9 000 θάνατοι που σχετίζονται με τα ναρκωτικά αναφέρονταν κάθε χρόνο στην **ΕΕ** και τη **Νορβηγία**, με ανοδική τάση και θύματα άτομα ηλικίας κυρίως μεταξύ 20 και 30 ετών. Σχεδόν σε όλες τις χώρες, τα οπιούχα αναφέρονται στις περισσότερες περιπτώσεις θανάτων (ποσοστό άνω του 80%), ενώ συχνά συνδυάζονται με άλλες ουσίες, όπως το αλκοόλ, οι βενζοδιαζεπίνες ή η κοκαΐνη. Η ταυτόχρονη χρήση αλκοόλ ή κατασταλτικών είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη στις περιπτώσεις υπερβολικής δόσης ηρωίνης, ενώ ιδιαίτερος παράγοντας κινδύνου είναι και η μειωμένη ανοχή, όπως διαπιστώνεται από τα υψηλά ποσοστά υπερβολικής δόσης που παρατηρούνται σε άτομα που βγαίνουν από την φυλακή.

Τρόποι αντιμετώπισης της πρόκλησης των ναρκωτικών – βασικά θέματα

Εντείνονται οι τρόποι αντιμετώπισης σε στρατηγικό και νομικό επίπεδο

Η έκθεση αναφέρει ότι οι πολιτικές για τα ναρκωτικά στην **ΕΕ** και την **Νορβηγία** στοχεύουν σε αποτελέσματα και λύσεις. Ωστόσο, ενώ υπάρχουν στρατηγικές για τα ναρκωτικά και συστήματα συντονισμού σε όλες σχεδόν τις 16 χώρες, η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων δεν είναι ακόμη ευρέως διαδεδομένη.

Οι χώρες εξακολουθούν να τροποποιούν τη νομοθεσία τους προκειμένου να διευκολύνουν τη θεραπεία και αποκατάσταση των χρηστών και των τοξικομανών (π.χ. **Γερμανία**, **Ελλάδα**, **Λουξεμβούργο** και **Φινλανδία**). Συστήματα για την παρακολούθηση της διακίνησης των ναρκωτικών και των χρηστών έχουν επίσης ενισχυθεί στο γενικότερο πλαίσιο της αυξημένης ευαισθητοποίησης σχετικά με την ασφάλεια που παρατηρείται στην Ευρώπη. Παραδείγματος χάρη, σήμερα υπάρχουν περισσότερες δικαστικές αρχές που παρακολουθούν και ερευνούν τα στοιχεία και τις τηλεπικοινωνίες στη **Δανία**, την **Πορτογαλία** και τη **Φινλανδία**, ενώ στην **Ολλανδία** επιτρέπεται προς το παρόν η χρήση ακτινογραφιών και υπερηχογραφημάτων όταν υπάρχουν υποψίες για κατάποση μικρών συσκευασιών ναρκωτικών.

Κατά τον τελευταίο χρόνο, ορισμένα κράτη μέλη της **ΕΕ** (**Δανία**, **Ιρλανδία**, **Ολλανδία** και **Βρετανία**) έχουν θεσπίσει νομοθετικές διατάξεις με στόχο την ελαχιστοποίηση του κοινωνικού αντίκτυπου της χρήσης ναρκωτικών με αυστηρότερο έλεγχο των περιπτώσεων διατάραξης της δημόσιας τάξης και όχλησης του κοινού.

Αύξηση της θεραπείας υποκατάστασης κατά ένα τρίτο τα τελευταία πέντε χρόνια

Τα τελευταία πέντε χρόνια παρατηρήθηκε αύξηση κατά 34% στη διαθέσιμη θεραπεία υποκατάστασης στην **ΕΕ** και τη **Νορβηγία**. Περίπου 400 000 άτομα υποβάλλονται σήμερα σε θεραπεία υποκατάστασης στις 16 χώρες. Ποσοστό άνω του 60% (γύρω στα 250 000) αυτών των θεραπευτικών κέντρων βρίσκονται στην **Ισπανία**, τη **Γαλλία** και την **Ιταλία**. Η μεγαλύτερη αύξηση της θεραπείας υποκατάστασης παρατηρήθηκε σε χώρες όπου η αρχική παροχή ήταν μικρή (π.χ. **Ελλάδα**, **Ιρλανδία**, **Πορτογαλία**, **Φινλανδία**, **Νορβηγία**).

Η μεθαδόνη είναι η κατ' εξοχήν πιο συχνά χρησιμοποιούμενη ουσία υποκατάστασης, ενώ η χρήση της βουπρενορφίνης αυξάνεται συνεχώς. Συνταγογράφηση ηρωίνης πραγματοποιείται στη **Βρετανία**, ενώ

βρίσκεται στο στάδιο των επιστημονικών δοκιμών στη **Γερμανία** και την **Ολλανδία**, και στα πρώτα στάδια εφαρμογής στην **Ισπανία**.

Η μείωση της βλάβης είναι πλέον ευρέως καθιερωμένη

Η πρόληψη και η μείωση των επιβλαβών επιπτώσεων για την υγεία που συνδέονται με την εξάρτηση από τα ναρκωτικά αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των μέτρων για την αντιμετώπιση των ναρκωτικών σε όλη την Ευρώπη.

Η ανταλλαγή συρίγγων προς αποφυγή της διάδοσης των μολυσματικών ασθενειών μέσω της ενέσιμης χρήσης ναρκωτικών έχει καθιερωθεί και διατίθεται ευρέως στην **ΕΕ** και τη **Νορβηγία**, αν και είναι περιορισμένη στην **Ελλάδα** και τη **Σουηδία**. Συνολικά, η πρόσβαση σε αποστειρωμένα σύνεργα έχει βελτιωθεί ακόμη περισσότερο τα τελευταία πέντε χρόνια. Υπηρεσίες ανταλλαγής συρίγγων υλοποιούνται συστηματικά μόνο στις φυλακές της **Ισπανίας**.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '90, έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τεκμηριωμένα ιατρικά και εκπαιδευτικά μέτρα για την πρόληψη των θανάτων που σχετίζονται με τα ναρκωτικά και η μείωση του αριθμού των θανάτων θεωρείται όλο και περισσότερο ένας εφικτός στόχος. Η μείωση των θανάτων που σχετίζονται με τα ναρκωτικά θεωρείται προτεραιότητα στις νέες εθνικές στρατηγικές για τα ναρκωτικά της **Γερμανίας**, της **Ελλάδας**, της **Ιρλανδίας**, του **Λουξεμβούργου**, της **Πορτογαλίας**, της **Φινλανδίας** και της **Βρετανίας**. Καινοτόμες προσεγγίσεις περιλαμβάνουν την εκπαίδευση χρηστών ναρκωτικών για τη συνειδητοποίηση των κινδύνων και την παροχή πρώτων βοηθειών, προκειμένου να προλαμβάνουν θανατηφόρες υπερβολικές δόσεις. Επίσης, υπάρχουν αίθουσες επιτηρούμενης χρήσης στη **Γερμανία**, την **Ισπανία** και την **Ολλανδία**.

Μια ακόμη νέα σημαντική εξέλιξη σε ολόκληρη την Ευρώπη είναι η παροχή ιατρικής περίθαλψης σε χρήστες ναρκωτικών μέσω υπηρεσιών άμεσης πρόσβασης, με στόχο κυρίως τους άστεγους ή όσους έχουν ασταθή τρόπο ζωής.

Πρόληψη στα σχολεία – προτεραιότητα η ποιότητα

Η πρόληψη στα σχολεία εξακολουθεί να βρίσκεται στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων που απευθύνονται στους νέους, συνήθως από την προεφηβική ηλικία. Παρόλο που υπάρχουν αρκετά στοιχεία αποτελεσματικής πρόληψης στα σχολεία, η εφαρμογή της δεν έχει καθιερωθεί στις περισσότερες χώρες. Μόνο λίγες, όπως η **Ισπανία**, η **Ελλάδα** και η **Ιρλανδία**, υλοποιούν τέτοια προγράμματα σε συστηματική βάση στα σχολικά προγράμματα σπουδών. Η **Γαλλία** και η **Σουηδία** αναφέρουν ότι εξετάζουν την πρόληψη στα σχολεία βάσει επιστημονικών στοιχείων και αμφισβητούν σαφώς τις τρέχουσες δραστηριότητες, οι οποίες δεν απηχούν την καλύτερη πρακτική.

Ανεπαρκείς υπηρεσίες στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης

Η έκθεση αναφέρει ότι η θεραπεία και τα μέτρα μείωσης της βλάβης που θεωρούνται δεδομένα στο κοινωνικό σύνολο, δεν είναι σε μεγάλο βαθμό διαθέσιμα στους χρήστες ναρκωτικών που βρίσκονται στη φυλακή. Καινοτομίες στην πολιτική του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης ανοίγουν το δρόμο για εναλλακτικά μέτρα αντί της φυλάκισης των χρηστών ναρκωτικών, με την παραπομπή τους σε ημι-υποχρεωτική θεραπεία ή κοινωνικές υπηρεσίες, υπό την προϋπόθεση ότι με αυτό τον τρόπο καλύπτονται αποτελεσματικότερα οι ανάγκες τους. Τέτοια εναλλακτικά μέτρα αποτρέπουν την επαφή των νεαρών χρηστών ναρκωτικών με εγκληματικά στοιχεία εντός της φυλακής. Εντούτοις, λείπουν σε μεγάλο βαθμό τα επιστημονικά στοιχεία που να αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητα αυτών των μέτρων. Ο υπερβολικά μεγάλος αριθμός κρατουμένων στις φυλακές εντείνει επίσης την ανάγκη για εναλλακτικά μέτρα.

Σημαντική έλλειψη αξιολόγησης

Η έκθεση αναφέρει ότι στην **ΕΕ** καινοτόμα και αμφιλεγόμενα μέτρα αντιμετώπισης αξιολογούνται συχνότερα σε πιο συστηματική βάση σε σύγκριση με τις πιο παραδοσιακές μορφές πρόληψης και θεραπείας. Η μεσοπρόθεσμη αξιολόγηση του σχεδίου δράσης της **ΕΕ** για τα ναρκωτικά (2000–2004) από την **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** το 2002 διαπίστωσε ότι τα **κράτη μέλη** δίνουν αυξημένη προτεραιότητα στην μείωση της ζήτησης και κατέληξε στο αρνητικό συμπέρασμα ότι τα μέτρα αντιμετώπισης συχνά δεν αξιολογούνται σε συστηματική βάση.

Επιλεγμένα θέματα

Η σημερινή έκθεση περιλαμβάνει τρία συγκεκριμένα θέματα που αφορούν τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ από τους νέους (βλέπε ξεχωριστό δελτίο Τύπου), τον κοινωνικό αποκλεισμό και την επανένταξη, καθώς και τις δημόσιες δαπάνες στον τομέα της μείωσης της ζήτησης των ναρκωτικών.

Κοινωνικός αποκλεισμός και επανένταξη – δυσχερείς παράγοντες

Η έκθεση εξετάζει τόσο τη χρήση ναρκωτικών στους κοινωνικά αποκλεισμένους πληθυσμούς (κρατούμενοι, μετανάστες, άστεγοι, άτομα που ασκούν επαγγέλματα που σχετίζονται με το σεξ και ευπαθείς ομάδες νέων) όσο και τον κοινωνικό αποκλεισμό στους τοξικομανείς.

Ορισμένες μελέτες καταδεικνύουν ότι ένα ποσοστό έως και 54% των τροφίμων φυλακών αναφέρουν χρήση ναρκωτικών κατά τη διάρκεια της φυλάκισής τους, ενώ ένα ποσοστό έως και 34% αναφέρουν ενέσιμη χρήση. Δεν υπάρχουν επιστημονικά στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η χρήση ναρκωτικών είναι κατ' ανάγκη υψηλότερη στους μετανάστες σε σύγκριση με τον γενικό πληθυσμό, αν και ορισμένες μελέτες πράγματι δείχνουν υψηλότερη επικράτηση *προβληματικής* χρήσης ναρκωτικών στις εθνοτικές μειονοτικές ομάδες. Μεταξύ των παραγόντων που συντελούν σε αυτό συγκαταλέγονται: η ανεργία, η έλλειψη οικονομικών πόρων, η στέγαση και τα γλωσσικά προβλήματα. Η **Δανία**, η **Γαλλία**, η **Ολλανδία** και η **Βρετανία** αναφέρουν ότι ένα ποσοστό έως και 80% των αστέγων που ζουν σε καταυλισμούς είναι τοξικομανείς, ενώ το ποσοστό αυτό είναι ακόμη υψηλότερο γι' αυτούς που ζουν στο δρόμο. Στην περίπτωση των αστέγων, η ηρωίνη είναι το συνηθέστερα χρησιμοποιούμενο ναρκωτικό.

Όσον αφορά τον κοινωνικό αποκλεισμό των τοξικομανών, η έκθεση επισημαίνει ότι πάνω από το 50% όσων ακολούθησαν θεραπεία απεξάρτησης στην **ΕΕ** το 2001 ήταν άτομα με ελλιπή εκπαίδευση, ενώ τα υψηλά ποσοστά εγκατάλειψης και αποκλεισμού από το σχολείο είναι επίσης συχνά.

Τα ποσοστά ανεργίας στους χρήστες ναρκωτικών είναι υψηλότερα σε σύγκριση με τα ποσοστά που παρατηρούνται στο γενικό πληθυσμό – 47% στα άτομα που υποβάλλονται σε θεραπεία από τα ναρκωτικά έναντι 8% στο γενικό πληθυσμό. Ποσοστό έως και 77% των ατόμων που ακολουθούν θεραπεία απεξάρτησης ζουν στηριζόμενα σε κοινωνικές παροχές, και είναι σύνηθες να έχουν χρέη. Οι συνθήκες διαβίωσης είναι συχνά πολύ άσχημες: το 10% των ατόμων που ακολουθούν θεραπεία δεν έχουν σταθερό κατάλυμα, ενώ το 8% ζει σε κάποιο κοινωνικό ίδρυμα. Η έλλειψη στέγης στους τοξικομανείς εκτιμάται σε ποσοστό έως και 29%. Οι παρεμβάσεις κοινωνικής ένταξης περιλαμβάνουν μέτρα για την βελτίωση της κατάστασης των χρηστών ναρκωτικών όσον αφορά την εκπαίδευση, τη στέγαση και την απασχόληση. Τέτοιες παρεμβάσεις συχνά απευθύνονται και σε άλλες κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες.

Δημόσιες δαπάνες – Σύμφωνα με εκτιμήσεις έχουν διατεθεί τουλάχιστον 2,3 δισεκατομμύρια ευρώ

Η έκθεση εξετάζει τις άμεσες δημόσιες δαπάνες στον τομέα της μείωσης της ζήτησης ναρκωτικών που καταβλήθηκαν το 1999 στα **15 κράτη μέλη της ΕΕ** και τη **Νορβηγία**. Αν και τα στοιχεία στον τομέα αυτό εξακολουθούν να είναι περιορισμένα, το **ΕΚΠΝΤ** εκτιμά ότι οι δαπάνες ανήλθαν τουλάχιστον στα 2,3 δισεκατομμύρια ευρώ, παρόλο που ο πραγματικός αριθμός είναι πιθανώς πολύ μεγαλύτερος.

Όταν συγκρίνουμε τις δαπάνες στον τομέα της μείωσης της ζήτησης ναρκωτικών που διατίθενται για την πρόληψη και τη θεραπεία, η πρόληψη λαμβάνει πολύ μικρότερο ποσοστό των κεφαλαίων.

Η έκθεση αναφέρει ότι οι φορείς λήψης αποφάσεων δείχνουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για τις εκθέσεις δημοσίων δαπανών, τις οποίες λαμβάνουν ως βάση τόσο για τη λήψη αποφάσεων όσο και για τη μέτρηση απόδοσης. Ωστόσο, τα συστήματα έρευνας και πληροφόρησης εξακολουθούν να μην έχουν αναπτυχθεί επαρκώς στον τομέα αυτό και πρέπει να εξελιχθούν περισσότερο, προκειμένου να είναι δυνατή η συλλογή ακριβέστερων στοιχείων σχετικά με τις συνολικές δαπάνες για τα ναρκωτικά στην Ευρώπη.

Σημείωση προς τους εκδότες

- **Ετήσια έκθεση 2003: κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Νορβηγία** (διατίθεται στις 11 γλώσσες της ΕΕ και τα νορβηγικά στη διεύθυνση: <http://annualreport.emcdda.eu.int>).
- **Annual report 2003: the state of the drugs problem in the acceding and candidate countries to the European Union** (διατίθεται στα αγγλικά στη διεύθυνση: <http://candidates.emcdda.eu.int>).
- Τα **δελτία τύπου** μπορούν να μεταφορτωθούν από τη διεύθυνση: http://www.emcdda.eu.int/infopoint/news_media/newsrelease.cfm